

Vražda

(1)

Kvalifikované formy úmyslu, tj. rozmysl a předchozí uvážení jako znaky trestného činu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku, jsou pojmově vedle sebe neslučitelné, protože předchozí uvážení v sobě zahrnuje i to, co je podstatou rozmyslu, a proto nelze v právní větě výroku o vině tyto znaky použít současně.

Rozmysl (reflexe) totiž představuje méně intenzivní stupeň racionální kontroly pachatele nad trestným jednáním než předchozí uvážení.

Předchozí uvážení oproti rozmyslu předchází trestnému ději s určitým předstihem a zahrnuje plán – předem utvořenou představu postupu pachatele při spáchání trestného činu.

(rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. července 2012, sp. zn. 7 To 51/2012, uveřejněný pod číslem 11/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:VSPH:2012:7.TO.51.2012.1)

Dotčené ustanovení: § 140

Komentář autorů

Trestného činu vraždy se pachatel dopustí tím, že úmyslně jiného usmrtí. Kvalifikovanou skutkovou podstatu (tzn. že bude přísněji sankcionován) naplní pachatel, jenž jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení. Již stadium přípravy je trestné.⁴⁴

Dále srov. Komentář autorů k heslu „Subjektivní stránka trestného činu vraždy“.

Související judikatura

K úmyslnému usmrcení s rozmyslem nebo po předchozím uvážení Nejvyšší soud uvedl následující.

K úmyslnému usmrcení jiného s rozmyslem podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku o trestném činu vraždy postačí, když pachatel zhodnotil jen zásadní

⁴⁴ Srov. § 140 tr. zákoníku.

okolnosti zamýšleného jednání jak z hledisek svědčících pro úmyslné usmrcení jiného, tak i proti němu, zvolil vhodné prostředky k jeho provedení a zvážil i rozhodné důsledky svého činu. Oproti spáchání tohoto trestného činu „po předchozím uvážení“ se nevyžaduje, aby pachatel předem zohlednil všechny rozhodující okolnosti provedení činu včetně svolení místa a doby spáchání, použití zbraně či jiného prostředku vhodného pro usmrcení jiného s cílem, aby došlo k jeho úspěšnému provedení a co největšímu možnému vyloučení úspěšné obrany oběti apod.; tedy nevyžaduje se detailní uvážení činu samotného ani prvky jeho naplánování.

(právní věta usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2013, sp. zn. 3 Tdo 193/2013, uveřejněného pod číslem 49/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2013:3.TDO.193.2013.1)

Rozmysl (reflexe) představuje méně intenzivní stupeň racionální kontroly pachatele nad trestným jednáním než předchozí uvážení. Předchozí uvážení oproti rozmyslu předchází trestnému ději s určitým předstihem a zahrnuje plán – předem utvořenou představu postupu pachatele při spáchání trestného činu (viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 7. 2012, sp. zn. 7 To 51/2012). I pro rozmysl je ale charakteristická úvaha, byť úvaha velmi krátká. Tato úvaha odlišuje jednání s rozmyslem od jednání v náhlém hnutí myslí, zejména od afektu a podobných stavů, jež jsou postihovány podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku. Vraždí-li pachatel v náhlém hnutí myslí, tedy bez rozmyslu, směřuje k usmrcení jiného, kdy jde o pouhou agresivní reakci na určitý podnět, aniž by pachatel zvažoval, zda jeho jednání je účelné či nikoli, zatímco u rozmyslu jde o racionální jednání pachatele směřující k zamýšlenému cíli, který má svůj rozeznatelný účel a smysl (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1467–1468.). *(z odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. srpna 2014, sp. zn. 8 Tdo 860/2014, ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.860.2014.1)*

V obecné rovině je třeba dále uvést, že rozmysl je kvalifikovaná forma úmyslu spočívající v tom, že pachatel si patřičně zváží své jednání a na základě takového svého subjektivního přístupu jiného úmyslně usmrtí. Pokud jde o povahu rozmyslu, na rozdíl od naplnění pojmu „předchozího uvážení“ je spáchání trestného činu s rozmyslem především odlišením od jednání vyznačujícího se náhlým hnutím myslí, zejména afektu a podobných stavů, kdy sice může jít i o krátkou úvahu pachatele, ale nikoli o plánovitost, jež se vyžaduje při jednání „po předchozím uvážení“. Zatímco jedná-li pachatel

s rozmyslem, znamená to, že zvážil zásadní okolnosti svého zamýšleného jednání jak z hledisek svědčících pro úmyslné usmrcení jiného, tak i proti němu, zvolil vhodné prostředky k jeho provedení a zvážil i rozhodné důsledky svého činu. Rozmysl tedy představuje méně intenzivní stupeň racionální kontroly pachatele nad svým jednáním, směřujícím k úmyslnému usmrcení jiného než předchozí uvážení a je tak vlastním rozlišovacím momentem mezi vraždou prostou podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku a premeditativní vraždou podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku. Vraždí-li pachatel v náhlém hnutí myslí, směřuje k usmrcení jiného, kdy jde o pouhou agresivní reakci na určitý podnět, aniž by pachatel zvažoval, zda jeho jednání je účelné či nikoli. U rozmyslu jde o racionální jednání pachatele směřující k zamýšlenému cíli, které má svůj rozeznatelný účel a smysl, a rozmysl tak zahrnuje podstatné prvky úmyslného usmrcení jiného, ale nevyžaduje detailní nebo podrobné uvážení činu ani prvky jeho plánování.

(z odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2014, sp. zn. 4 Tdo 795/2014, ECLI:CZ:NS:2014:4.TDO.795.2014.1)

(2)

Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, že čin byl spáchán zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, předpokládá, že obě tyto alternativně vymezené skutečnosti vyžadují spáchání za podmínek vyjádřených pojmem „zvlášť“. Proto se jedná o zvlášť trýznivý způsob, a nikoli jen trýznivý způsob provedení činu.

O zvlášť trýznivý způsob půjde tehdy, jestliže oběť je vystavena bolestem na hranici snesitelnosti trvajícím třeba i po kratší dobu, nebo sice méně intenzivním, ale zato déle trvajícím, které velmi citelně zasahují celou osobnost poškozeného. Usuzovat na něj lze z takových okolností, které charakterizují subjektivní neúměrně kruté pocíťované prožitky oběti, jež vnímala od doby, kdy na ní pachatel začal uskutečňovat vražedný mechanismus, až do okamžiku její smrti. Rozhodné pro tuto zvlášť přitěžující okolnost jsou vnímání a prožívání bolestivosti při utrpených zraněních a vypjatosti psychického prožívání traumatu smrti, a to v míře velmi intenzivní, v níž oběť prožívala důsledky útrap, jimž byla vystavena. **O případ znaku způsobu „zvlášť surového“ jde tehdy, když čin svým provedením výraznou měrou přesahuje obvyklou míru surovosti, což je dáno především okolnostmi, které charakteri-**

zují použité násilí z hlediska vnějšího dopadu činu na poškozeného. Rozumí se jím vražedný útok s vysokou mírou brutality, která se podstatně vymyká z rámce běžného u většiny trestných činů tohoto druhu. Není však vyloučeno, aby tento útok zároveň vyvolával zvýšenou trýzeň poškozeného.

(usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. 8 Tdo 462/2014, uveřejněné pod číslem 21/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.462.2014.1)

Dotčené ustanovení: § 140 odst. 3 písm. i)

Komentář autorů

Sledované rozhodnutí osvětluje legislativní zkratku v § 140 odst. 3 písm. i) tr. zákoníku, kde je pro použití vyšší trestní sazby požadován „zvlášť surový nebo trýznivý způsob“ spáchání trestného činu vraždy. Ačkoliv je přídomek „zvlášť“ uveden jen u slova „surový“, je tento podle názoru Nejvyššího soudu nutno vztáhnout i k pojmu „trýznivý“.

Rozdíl znaků „trýznivý“ a „zvlášť trýznivý“ Nejvyšší soud také dovozuje i z formulace skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat podle § 302 odst. 1 písm. a) a b) tr. zákoníku.

Související judikatura

Ke spáchání trestného činu vraždy zvlášť surovým nebo zvlášť trýznivým způsobem bylo soudem uvedeno následující.

Pozvolné udušení poškozené, kterou obvinění svázali, položili na postel, přikryli peřinou a zanechali bez pomoci, lze s ohledem na duševní i fyzické útrapy, jež takový způsob usmrcení provázejí, považovat za zvlášť trýznivý způsob spáchání činu ve smyslu § 219 odst. 2 písm. b) tr. zákona.

(z právní věty rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 22. dubna 1994, sp. zn. 7 To 59/94, uveřejněného pod číslem 42/1994 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek)

Spáchání trestného činu vraždy zvlášť surovým způsobem se rozumí vražedný útok s extrémně vysokou mírou brutality, která se podstatně vymyká z rámce běžného u většiny trestných činů tohoto druhu. Není však nezbytné, aby tento útok zároveň vyvolával zvýšenou trýzeň poškozeného.